

Aanvraag toets macrodoelmatigheid Associate degree-opleiding Forensische Zorg

17 juni 2024



Inhoud

1. Basisgegevens instelling	3
2. Basisgegevens opleiding	3
3. Inhoud opleiding en onderwijsprogramma	4
3.1 Inleiding	4
3.2 Kerntaken	4
3.2.1 Afbakenen in de forensische zorg, cliënt & werkveld: kerntaak 1	4
3.2.2 Methodisch handelen in de forensische zorg: kerntaak 2	4
3.2.3 Professionaliseren in de forensische zorg: kerntaak 3.....	4
3.2.4 Verbeteren van kwaliteit van forensische zorg: kerntaak 4.....	5
3.3 Onderwijsprogramma	6
3.3.1 Het voltijd onderwijsprogramma in grote lijnen	6
3.3.2 Het deeltijd onderwijsprogramma in grote lijnen	6
3.3.3 Het duale onderwijsprogramma in grote lijnen	6
3.3.4 Schematische opzet voor alle varianten	6
3.4 Naamgeving	6
4. Doelgroep van de opleiding	7
5. Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden	7
6. Geschatte instroom in de nieuwe opleiding	9
7. Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte	9
7.1 Inleiding	9
7.2 Doelmatigheidsonderzoek.....	9
7.3 Arbeidsmarktbronnen	10
7.4 Maatschappelijk behoefte.....	13
8. Analyse bestaand aanbod en inschatting verwante instroom	13
9. Noodzaak tot start nieuwe opleiding	15
10. Aansluiting instellingsprofiel	16
11. Afstemming en samenwerking	16
Bijlagen	17

1. Basisgegevens instelling

Naam instelling	Saxion Hogeschool
BRIN-code	23AH
KvK-nummer	38024938
Contactpersonen	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]
Contactgegevens	Saxion Hogeschool Academie Mens en Maatschappij Postbus 70000 7500 KB Enschede [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

2. Basisgegevens opleiding

Kenmerk aankondiging	A23-010
Naam	Forensische Zorg
Oriëntatie	Hbo
Niveau	Associate degree
Vormen	Voltijd, deeltijd en duaal
Gemeente waar de opleiding wordt gevestigd	Apeldoorn
Taal	Nederlands
Studielast	120 EC
Studieduur	2 jaar
Beroepsvereisten	Geen
Capaciteitsbeperking	Geen
Beoogde startdatum	26 augustus 2025
ISAT-code (indien bekend)	Nieuwe opleiding, dus nog geen ISAT-code bekend.
RIO-(sub)onderdeel	Gedrag en Maatschappij
ISCED-rubriek (optioneel)	0923 Social work and counselling.

3. Inhoud opleiding en onderwijsprogramma

3.1 Inleiding

De Associate degree-opleiding Forensische Zorg (Ad-opleiding Forensische Zorg) leidt in zowel een voltijd-, deeltijd en duale vorm op tot Ad-professionals in de forensische zorg. De Ad-opleiding Forensische Zorg sluit aan bij landelijke ontwikkelingen, geschetst door het Expertisecentrum Forensische Psychiatrie (EFP), waarin landelijke leerdoelen 'Forensisch Vakmanschap' zijn afgestemd op én met het werkveld¹. De beoogde kerntaken van de Ad-opleiding Forensische Zorg zijn qua niveau vormgegeven op NLQF-/EQF-niveau 5².

In dit hoofdstuk worden de kerntaken met de belangrijkste vaardigheden en kennisgebieden voor de Ad Forensische Zorg-professional beschreven en vervolgens gekoppeld aan de onderwijsprogramma's voor voltijd, deeltijd en dual.

3.2 Kerntaken

De Ad-opleiding Forensische Zorg is opgebouwd uit vier kerntaken. Deze kerntaken met de belangrijkste vaardigheden en kennisgebieden voor de Ad Forensische Zorg-professional zijn:

3.2.1 Afbakenen in de forensische zorg, cliënt & werkveld: kerntaak 1

De forensische zorg-professional stemt de eigen verantwoordelijkheid op het gebied van zorg en veiligheid af op de doelen van cliënten, organisatie en keten.

Professionals in de forensische zorg werken op het snijvlak van zorg en veiligheid. Zij werken in diverse forensische zorgcontexten en bijbehorende beveiligingsniveaus, met cliënten die delicten hebben gepleegd. Bij deze cliënten is sprake van psychische problemen, verslavingen en/of een licht verstandelijke beperking (LVB). Forensische zorg omvat behandeling, beveiliging, resocialisatie en rehabilitatie. De forensisch zorgprofessional dient in dit traject evenwicht te vinden tussen het waarborgen van veiligheid, het respecteren van de autonomie van de cliënt en het bieden van passende zorg. Raamwerk voor het handelen vormen verschillende beveiligingsniveaus en de bijbehorende juridische kaders. In de keten van forensische professionals, met elk specifieke rollen, taken en verantwoordelijkheden, brengt eenieder zijn eigen expertise in om de best mogelijke zorg te bieden. Dit complexe speelveld rond cliënten, beveiligingsniveaus en de keten komt aan bod in deze kerntaak.

3.2.2 Methodisch handelen in de forensische zorg: kerntaak 2

De forensische zorg-professional past responsieve begeleiding toe, om delictgedrag te voorkomen en herstel en resocialisatie te bevorderen.

In de Ad-opleiding Forensische Zorg staat 'forensische scherpte' voorop: het kunnen duiden van gedrag en situaties in de forensische context, het op basis hiervan kunnen signaleren van relevante veranderingen in gedrag en hierop anticiperen, zowel om risico te beperken als ontwikkeling te stimuleren. Daarnaast vormen verschillende modellen en methoden, zoals het 'Risk Needs Responsivity-model' (RNR-model; Andrews & Bonta, 1990) belangrijke uitgangspunten voor het werken in de forensische zorg. Hiermee stemmen professionals hun begeleiding en behandeling af op individuele kenmerken van de cliënt, zoals gender, culturele verschillen en motivatie. Via het 'Good Lives Model' (Ward, 2002) wordt aansluiting gezocht bij herstelgerichte zorg op diverse levensdomeinen, zoals huisvesting, daginvulling en sociale relaties.

3.2.3 Professionaliseren in de forensische zorg: kerntaak 3

De forensische zorg-professional handelt proactief, vanuit bewustzijn van zichzelf als professional in relatie tot de cliënt.

Professionalisering in de forensische zorg omvat voortdurende reflectie op de eigen professionele identiteit en het eigen handelen, als basis voor professionele ontwikkeling. In de forensische zorg is het van belang om professioneel te kunnen blijven in het werken met personen die delicten hebben gepleegd die het morele kompas van de professional raken. Bewustwording van het spanningsveld tussen het delict en de eigen grenzen, normen en waarden, de (therapeutische) relatie tot de cliënt en het vinden van de juiste balans tussen afstand en nabijheid is essentieel. Dit vraagt veerkracht, assertiviteit en het vermogen om zowel de eigen ethische kaders als

¹ <https://efp.nl/projecten/forensische-leerlijn> (bijlage 1)

² https://www.nlqf.nl/images/downloads/NLQF_niveaus/Niveau_5_NLQF_en_EQF.pdf

die van een ander te (h)erkennen. Via open intercollegiaal overleg, met ruimte voor legitimatie en reflectie kunnen professionals blijven leren en ontwikkelen, wat de basis vormt voor professionele groei.

3.2.4 Verbeteren van kwaliteit van forensische zorg: kerntaak 4

De forensische zorg-professional draagt bij aan onderbouwde verbetering van de werksituatie.

Om bij te dragen aan kwaliteitsverbetering in de eigen organisatie signaleren en analyseren forensisch zorgprofessionals knelpunten en onderbouwen zij de mogelijke impact van deze knelpunten op de kwaliteit van de forensische zorg. Dit vraagt kennis van actuele ontwikkelingen binnen het veld. Op basis van eigen kennis in combinatie met opgehaalde kennis en ervaring van collega's in het veld, stelt de forensische zorg-professional onderbouwde verbeteringen voor. Op Ad-niveau betreft dit verbeteringen 'binnen de eigen instelling', en gericht op het verbeteren van de kwaliteit van processen en cliëntsituaties op de eigen werkplek of in de eigen werksituatie. Deze aspecten van kwaliteitsverbetering komen aan bod bij deze kerntaak.

Tabel 1. Belangrijke vaardigheden, kennis en attitude-aspecten per kerntaak

	Kerntaak 1. Afbakenen in de forensische zorg: cliënt & werkveld	Kerntaak 2. Methodisch handelen in de forensische zorg	Kerntaak 3. Professionaliseren in de forensische zorg	Kerntaak 4. Verbeteren van kwaliteit van forensische zorg
Kerntaak omschrijving:	<i>De forensische zorg - professional stemt de eigen verantwoordelijkheid op het gebied van zorg en veiligheid af op de doelen van cliënten, organisatie en keten.</i>	<i>De forensische zorg-professional past responsieve begeleiding toe, om delictgedrag te voorkomen en herstel en resocialisatie te bevorderen.</i>	<i>De forensische zorg-professional handelt proactief, vanuit bewustzijn van zichzelf als professional in relatie tot de cliënt.</i>	<i>De forensische zorg-professional draagt bij aan onderbouwde verbetering van de werksituatie.</i>
Belangrijke vaardigheden, kennis of attitude (VKA; ofwel de BoK(Sa):	<ul style="list-style-type: none"> - Client (pathologie en psychosociale context) - Client als persoon vs. delict - Traject cliënt: behandeling, beveiliging, resocialisatie en rehabilitatie. - Beveiligingsniveaus - Juridische kaders - Samenwerken in de keten: rollen / taken / verantwoordelijkheden 	<ul style="list-style-type: none"> - Forensische scherpte - Signaleren van risicovol gedrag - Interpreteren risicotaxaties - Interpreteren delictanalyses (incl. delictscenario's) - Omgaan met en voorkomen van risicovol gedrag - RNR-model (Risk-Needs-Responsivity): risicotaxaties, criminogene risicofactoren, afstemmen op client als individu - GLM-model (Good Lives Model) - Methodisch begeleiden - Intervenieren in de leefsituatie (milieutherapie) - Gespreksvoering 	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen referentiekader (ervaringen) - Eigen grenzen - Bewustzijn: eigen gedrag, gevoel en gedachten - Client: gedrag-delict-context-bewustzijn - Spanningsveld delict / eigen normen en waarden - Legitimeren - Reflectie - Ethiek - Intercollegiaal overleg - Verhouden tot ketenpartners 	<ul style="list-style-type: none"> - Inzicht in processen en wijze van inhoudelijk werken - Verbetering van processen en client-situaties - Afbakenen vraagstuk - Onderzoeken (desk research en interviews) en doorvragen (interviewtechnieken) - Perspectieven / mogelijkheden verbreden (binnen de kaders) - Oplossingen / verbeteringen voorstellen, beargumenteren - Overstijgend kijken (over alle vier kerntaken)
Accent op leerresultaten Ad-niveau:	Communiceren / Samenwerken	Methodisch handelen	Lerend / reflecterend vermogen	Probleemoplossend vermogen

De vier kerntaken vormen de 'rode draad' in de opleiding. In alle vier kerntaken zijn de vijf leerresultaten van Ad-niveau 5 verwerkt: methodisch handelen, samenwerken, communiceren, probleemoplossend vermogen en lerend

vermogen³ waarbij per kerntaak alle leerresultaten aan bod zullen komen, maar met een groter accent op bepaalde leerresultaten per kerntaak (zie de laatste rij van Tabel 1).

3.3 Onderwijsprogramma

Hieronder volgt een korte uitwerking van het onderwijsprogramma in de voorgenomen voltijd, deeltijd en duale vorm.

3.3.1 Het voltijd onderwijsprogramma in grote lijnen

In het eerste leerjaar werken studenten binnen modules aan kerntaak 1, 2 en 3. Studenten komen in semester 1 meteen in aanraking met de forensische zorg-beroepspraktijk. In thuisgroepen worden studenten gecoacht in het leren leren, het uitvoeren van studievaardigheden en het maken van keuzes ten aanzien van hun stageplekken. In het tweede leerjaar werkt de student naast het werken aan kerntaken 2 en 3 toe naar het kunnen uitwerken en onderbouwen van kwaliteitsverbeteringen (kerntaak 4), waarmee ze het eindniveau aantonen.

3.3.2 Het deeltijd onderwijsprogramma in grote lijnen

Ook bij de deeltijdvorm zijn de modules uit het onderwijsprogramma gekoppeld aan de vier hierboven beschreven kerntaken. In elke module ontwikkelen deeltijdstudenten beroepsproducten voor en binnen hun eigen relevante praktijkomgeving. De standaardroute is de 'ideale' route voor deeltijdstudenten zonder (veel) werkervaring. De deeltijdstudenten met meer werkervaring kunnen in overleg met hun studietoelichting keuzes maken in de volgorde van modules en het studietempo en daarmee afwijken van de standaardroute.

3.3.3 Het duale onderwijsprogramma in grote lijnen

Binnen de duale vorm van de Ad-opleiding Forensische Zorg beschikken studenten over een leerwerkplek bij een organisatie in het forensisch veld. Zij combineren de opleiding met een arbeidscontract van minimaal 20 uur, en worden door hun werkgever formeel gefaciliteerd voor het volgen van de opleiding. De werkgever draagt zorg voor een praktijkbegeleider, stelt de student in staat om te leren op verschillende afdelingen binnen de organisatie en ondersteunt de student bij het vinden van informatie om de beroepsproducten te kunnen maken. Deze afspraken zijn vastgelegd in een zogenaamde tripartite overeenkomst tussen hogeschool, werkgever en student. De duale studenten van de Ad-opleiding Forensische Zorg hebben twee dagen beschikbaar voor hun opleiding en volgen exact dezelfde modules als de studenten van de deeltijddopleiding. De tweede opleidingsdag wordt gebruikt voor ondersteunende activiteiten en zelfstudieactiviteiten.

3.3.4 Schematische opzet voor alle varianten

Onderstaand wordt schematisch weergegeven hoe de vier kerntaken worden verdeeld over twee jaar.

Tabel 2. Verdeling kerntaken over de leerjaren

(Scenario)	Semester 1	Semester 2
Leerjaar 1	<u>Kerntaak 1.</u> Afbakenen in de forensische zorg: cliënt & werkveld <u>Kerntaak 2.</u> Methodisch handelen in de forensische zorg.	<u>Kerntaak 2.</u> Methodisch handelen in de forensische zorg. <u>Kerntaak 3.</u> Professionaliseren in de forensische zorg.
Leerjaar 2	<u>Kerntaak 2.</u> Methodisch handelen in de forensische zorg. <u>Kerntaak 3.</u> Professionaliseren in de forensische zorg. <u>Kerntaak 4.</u> Verbeteren van kwaliteit van forensische zorg	<u>Kerntaak 2.</u> Methodisch handelen in de forensische zorg. <u>Kerntaak 3.</u> Professionaliseren in de forensische zorg. <u>Kerntaak 4.</u> Verbeteren van kwaliteit van forensische zorg

3.4 Naamgeving

Saxion kiest bewust voor de naam van deze opleiding: Forensische Zorg. De reden hiervoor is dat we deze opleiding nadrukkelijk positioneren in het forensisch werkveld. De forensische zorgprofessional wordt opgeleid om zorg te leveren aan mensen die een delict gepleegd hebben. Het is daarmee een specifieke vorm van zorg, voor een eigen werkveld.

³ http://www.deassociatedegree.nl/wp-content/uploads/181001-Beschrijving-niveau-5-v5.0-2018_.pdf

Daarnaast positioneren we deze opleiding in een doorlopende leerlijn naar uiteindelijk een masteropleiding. De huidige masteropleiding in dit vakgebied heet masteropleiding Forensisch Sociale Professional (aangeboden door de Hogeschool Utrecht). Daar sluit deze Ad-opleiding ook qua naam op aan.

4. Doelgroep van de opleiding

De primaire doelgroep voor de voltijd en duale vorm van deze Ad-opleiding zijn enerzijds doorstromende mbo-studenten niveau 4 en anderzijds vo-leerlingen van havo of vwo. De primaire doelgroep voor de deeltijdvorm bestaat uit werkende professionals in het domein van forensische zorg met een mbo-4-, havo- of vwo-diploma of die op basis van een 21+ toelatingsonderzoek toelaatbaar zijn.

Elke student met een mbo-niveau 4, havo- of vwo-diploma, of een behaald 21+ toelatingsonderzoek, is toelaatbaar tot elk van de drie vormen. Er zijn geen specifieke instroomeisen.

Vanuit mbo-niveau 4 zullen Ad Forensische Zorg-studenten naar verwachting met name komen uit de volgende richtingen:

- Sociaal Werker
- Maatschappelijke Zorg
- Verpleegkunde

De voltijdstudenten hebben in het algemeen geen of zeer weinig relevante praktijkervaring in de forensische zorg. Het is belangrijk dat deze doelgroep (zowel mbo'ers als havisten en vwo'ers) in het eerste jaar een goed beeld krijgt wat het werken in de forensische zorg inhoudt. Daarom komen de voltijdstudenten in het eerste jaar op diverse manieren in aanraking met de beroepspraktijk. Pas in het tweede leerjaar gaan zij meer zelfstandig ervaring opdoen en werkzaamheden uitvoeren binnen een instelling in de forensische zorg.

Deeltijdstudenten hebben, als ze willen op- of bijscholen, in het algemeen al (veel) ervaring met het werken in de (forensische) zorg. Deeltijdstudenten die willen switchen van werkveld ('zij-instromers'), zullen vaak wel (veel) werkervaring hebben, maar dan niet in de (forensische) zorg. Alle deeltijdstudenten dienen gedurende de gehele opleiding te beschikken over een relevante praktijkomgeving (RPO) in het domein van de forensische zorg. Ze hoeven er niet werkzaam te zijn, maar kunnen ook een soort stage-overeenkomst met de RPO vastleggen.

Duale studenten beschikken over geen of weinig relevante werkervaring. Ze zijn in dienst van een werkgever in het domein forensische zorg en volgen één dag in de week onderwijs en leren / werken vier dagen in de praktijk. Tussen de drie partijen bestaat een onderwijsarbeidsovereenkomst die afspraken omvat met de drie partijen: de werkgever, Saxion en de duale student.

5. Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden

In de periode oktober 2023 tot en met februari 2024 is door Tien organisatieadvies onderzoek verricht naar de arbeidsmarktbehoefte voor een nieuwe Ad-opleiding Forensische Zorg (voltijd, deeltijd en duaal). Het doelmatigheidsonderzoek⁴ heeft tot doel inzicht en overzicht te verwerven over de vraagstelling met betrekking tot de benodigde professionals, kwalitatief en kwantitatief, nu en de komende jaren. Daarom is gekozen voor een combinatie van kwalitatief onderzoek, om inzicht te krijgen in ontwikkelingen en percepties in het veld, en kwantitatief onderzoek: een enquête onder professionals in het veld om een overzicht te krijgen van de potentiële instroom in de opleiding en om inzicht te krijgen in de potentiële arbeidsmarktvrage.

Tijdens de interviews zijn respondenten gevraagd aan te geven welk beroeps- en arbeidsmarktprofiel afgestudeerden hebben. Wij zetten hieronder uiteen welke antwoorden respondenten gaven, in de vorm van quotes.

De inhoud van het werk vraagt om deze opleiding op Ad-niveau.

"Het is goed dat deze Ad er komt. De Ad'er zit op uitvoerend niveau, maar moet ook goed met methodieken kunnen werken. In die combinatie zit een belangrijke toegevoegde waarde. Dat gebeurt nu nog te veel intuïtief, in de opleiding moet daaraan structuur worden gegeven. Deze Ad kan deze medewerkers leren om nog meer 'over de grenzen heen te kijken'. De Ad'er moet – juist in de context van de trend van toenemend multidisciplinair werken – bijdragen aan meer integraal werken." (CTP Veldzicht)

⁴ Het onderzoeksverslag van het doelmatigheidsonderzoek is in zijn geheel opgenomen als bijlage 2.

“Deze opleiding is welkom, goed dat deze er komt. Mbo-ers en hbo-ers (niveau 6) Sociaal Werk zijn vaak (te) breed opgeleid. Er is geen opleiding die echt gericht is op forensische zorg. Op dit punt kan deze Ad – juist door te verdiepen – duidelijke meerwaarde hebben. Wij willen ook naar een goede verhouding tussen mbo en hbo. Ook daaraan kan deze Ad bijdragen.” (GGNet)

“Het is goed dat deze opleiding er komt. Deze sluit aan bij de trends en ontwikkelingen. Meer kennis van forensische zorg bij onze medewerkers is zeer wenselijk.” (IrisZorg)

“Op de inhoud is de opleiding zeker welkom. We doen steeds meer ingewikkeld hbo werk met mbo opgeleide mensen. Dus daaraan zou deze Ad zeker tegemoet kunnen komen.” (PI Achterhoek)

Respondenten hebben ook duidelijke ideeën over de inhoud, vorm en opzet van de opleiding.

“In de opleiding moet ook veel aandacht besteed worden aan de kennis van ziektebeelden. Dat ontbreekt vaak in basisopleidingen. Ook moet er aandacht worden besteed aan schrijfvaardigheid, en kennis van de keten en de ketenpartners, en weten wie waarvoor verantwoordelijk is.” (Actolei)

“Forensische scherpte moet centraal staan.” (Leger des Heils)

“De opleiding moet niet te breed, maar juist praktijkgericht worden opgezet.” (PI Zwolle)

Voortbouwend op de meerwaarde van het Ad-niveau zijn er bij verschillende respondenten ook duidelijke beelden van de doelgroepen voor de opleiding en de functies die deze Ad'ers kunnen gaan uitoefenen.

“Hiervoor is zeker een doelgroep binnen Centrum voor Transculturele Psychiatrie (CTP): sociotherapeuten (mbo 4 opgeleid), maar ook functies in de beveiliging en arbeidstherapeuten.” (CTP Veldzicht)

“Doelgroepen binnen GGNet zijn de mbo 4 opgeleide agogisch medewerkers en verpleegkundigen 2. Onder deze doelgroep zal ook zeker belangstelling zijn voor het volgen van deze opleiding.” (GGNet)

“Functies/doelgroepen waaraan dan gedacht wordt zijn: arbeidsbegeleiders, PIW-ers (Penitentiair-inrichtingswerker) en ZBIW-ers (zorg- en behandelinrichtingswerker).” (PI Achterhoek)

“Deze Ad is relevant voor mbo én hbo-bachelor opgeleide agogen en begeleiders verslavingszorg.” (Tactus)

“De doelgroep/functie voor deze Ad: begeleider (mbo 4 opgeleid).” (Trajectum)

“Functies waaraan dan gedacht wordt zijn mbo-agogen en forensisch verpleegkundigen.” (Transfore)

Studenten die deze Ad-opleiding hebben afgerond, kunnen in de forensische zorg onder andere werken als:

- Forensisch agoog; agogisch medewerker
- Ambulant begeleider
- Begeleider verslavingszorg
- Forensisch verpleegkundige
- Groepsbegeleider
- Penitentiair Inrichtingswerker (PIW'er)
- Persoonlijk begeleider
- Sociotherapeut
- Trajectbegeleider
- (Verpleegkundig) zorg- en behandelinrichtingswerker (ZBIW'er)

Beroepsprofiel

De opleiding heeft in overleg met het werkveld het volgende beroepsprofiel opgesteld voor de Ad'er Forensische Zorg.

Ad'ers Forensische Zorg werken in een spanningsveld met cliënten met grensoverschrijdend gedrag (ernstige delicten), psychische problematiek en verslavingen, al dan niet in combinatie met een lichtverstandelijke beperking. In hun werk vinden deze Ad'ers een balans tussen enerzijds beveiligen ('dwang en drang') en anderzijds zorg, ontwikkeling, autonomie en inclusie. Zij weten zo de 'relationele beveiliging' te bewerkstelligen.

Ad'ers Forensische Zorg beschikken over forensische scherpte: het kunnen duiden van gedrag en situaties in de forensische context en het op basis hiervan kunnen signaleren van relevante veranderingen in gedrag en hierop anticiperen, zowel om risico te beperken als ontwikkeling te stimuleren.

Ad'ers Forensische Zorg werken methodisch en responsief: zij passen de begeleiding en behandeling aan aan de kenmerken van de cliënt, waarbij rekening wordt gehouden met kenmerken als geslacht, cultuur en motivatie van de cliënt. Ad'ers werken interdisciplinair samen in de organisatie en in de keten.

Ad'ers Forensische Zorg werken aan de professionele identiteit in relatie tot cliënt. Zij kennen zichzelf, hun referentiekader, het werken met en herkennen van hun (eigen) ethische dilemma's, reflecteren, geven grenzen aan en zorgen voor afstand–nabijheid ten opzichte van de cliënt. Tenslotte zorgen Ad'ers Forensische Zorg ervoor dat zij blijven leren en zich blijven ontwikkelen.

6. Geschatte instroom in de nieuwe opleiding

Uit het doelmatigheidsonderzoek van Tien organisatieadvies onder mbo-studenten, leerlingen in het voortgezet onderwijs en onder professionals in het werkveld (zie hoofdstuk 6, bijlage 2) blijkt dat:

- Een **voltijd** Ad- opleiding Forensische Zorg een jaarlijkse instroom van circa **38 studenten per jaar** kan verwachten;
- Een **deeltijd** Ad-opleiding Forensische Zorg een jaarlijkse instroom van circa **97 studenten per jaar** kan verwachten.

In het doelmatigheidsonderzoek is de uitvraag onder studenten en leerlingen naar een duale vorm niet meegenomen, hen is alleen gevraagd naar een voltijd- en deeltijdvorm. Voortschrijdend inzicht, opgedaan in de interviews met de werkgevers, bracht ook een (onder meerdere werkgevers brede) arbeidsmarktvrage naar een duale opleidingsvorm aan het licht. Vandaar dat we de inschatting van het aantal studenten dat kiest voor een duale vorm, baseren op de instroom van aanverwante opleidingen. Dit deden we op basis van de instroom van aanverwante duale opleidingen in het brede domein van sociaal werk in de zorg. Er is immers nog geen vergelijkbare duale opleiding Ad Forensische Zorg.

Onderstaand overzicht laat zien dat de instroom in de duale opleidingen Ad Sociaal Werk in de Zorg stabiel is.

Gemeente	Hogeschool	Opleiding	Instroom				
			2019	2020	2021	2022	2023
Ede	Christelijke Hogeschool Ede	Ad Sociaal Werk in de Zorg duaal	32	33	25	32	35
Zwolle	Christelijke Hogeschool Windesheim	Ad Sociaal Werk in de Zorg duaal	8	14	19	<5	22
Dordrecht	Christelijke Hogeschool Ede	Ad Sociaal Werk in de Zorg duaal	40	27	49	51	60

Wij kunnen concluderen dat wij voor elke vorm een instroom kunnen verwachten van een klas (ongeveer 20 studenten). Met het aanbieden van de drie opleidingsvormen kan Saxion elke student een passend traject bieden. Dat heeft een gunstig effect op de instroom en op de uitval. Zo realiseren we een stevige uitstroom richting de forensische zorg die tegemoetkomt aan de daar aanwezige tekorten aan specialistisch opgeleide forensische zorg professionals.

7. Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte

7.1 Inleiding

De behoefte op de arbeidsmarkt wordt in deze aanvraag onderbouwd aan de hand van het doelmatigheidsonderzoek ten behoeve van deze nieuwe Ad-opleiding Forensische Zorg en aan de hand van arbeidsmarktbronnen.

7.2 Doelmatigheidsonderzoek

Zowel voor het kwalitatieve onderzoek als voor het kwantitatieve onderzoek zijn gesegmenteerde populaties bevroegd, waarbij een evenwichtige spreiding is aangebracht over de relevante categorieën: grotere en kleinere organisaties. Zowel in het kwalitatieve werkveldonderzoek als in de kwantitatieve werkgeversenquête zijn daartoe respondenten in verschillende domeinen bevroegd. De respondenten zijn gespreid over deze segmenten. Daarmee is voldoende 'probleemrepresentativiteit' gewaarborgd. Dat wil zeggen dat de resultaten een voldoende betrouwbare afspiegeling geven van de gehele populatie om daarmee een onderbouwd antwoord te geven op de vraag naar de arbeidsmarktbehoefte.

In totaal zijn 14 organisaties geïnterviewd en hebben 5 regionale werkgevers⁵, 132 scholieren en studenten en 209 professionals de enquête ingevuld. De werkgevers zijn geselecteerd omdat zij werkzaam zijn in het werkveld van forensische zorg en zij dus werkgever kunnen worden van afgestudeerde Ad'ers Forensische Zorg. De geïnterviewde werkgevers hadden allen invloed op het aannamebeleid van de eigen organisatie. In bijlage 5 van het doelmatigheidsonderzoek (zie bijlage 2) zijn de namen van de instellingen, de functies van de respondenten en hun antwoorden vermeld, zodat de resultaten van zowel de interviews als de enquête als navolgbaar en relevant beoordeeld kunnen worden. Eventuele dubbelingen in de kwantitatieve data (respondenten die zowel geïnterviewd zijn en die de enquête hebben ingevuld) zijn verwijderd. In de interviews bleken zowel de visie op de relevante ontwikkelingen als de (naar het oordeel van de respondenten) vereiste competenties over de hele linie een gedeeld beeld op te leveren. Methodisch is daarmee voldoende 'saturatie' ontstaan om de uitkomsten van het onderzoek als betrouwbaar te beoordelen. De geïnterviewde werkgevers geven aan behoefte te hebben aan instroom van nieuwe medewerkers die deze Ad-opleiding hebben afgerond. Ook hebben zij behoefte aan opscholing van hun eigen medewerkers middels deze Ad-opleiding⁶. Dit is ook uit de enquête gebleken.

Voltijd Ad-opleiding

Vanuit de interviews komt een vraag van werkgevers naar voren van 45 nieuwe medewerkers per jaar. Vanuit de enquête komt een vraag naar voren van 8 nieuwe medewerkers per jaar. **In totaal gaat het dus om circa 53 nieuwe werknemers per jaar**, alleen voor de geraadpleegde respondenten. De totale vraag zal dus groter zijn.

Deeltijd Ad-opleiding

Vanuit de interviews komt een vraag van werkgevers naar voren naar scholing van 23 medewerkers per jaar. Vanuit de enquête komt een vraag naar scholing naar voren van 1 medewerker per jaar. **In totaal gaat het dus om circa 24 medewerkers die per jaar geschoold worden met deze Ad-opleiding**, alleen voor de geraadpleegde respondenten. De totale vraag zal dus groter zijn.

Duale Ad-opleiding

Onder de geïnterviewde respondenten is behoefte aan ongeveer **28 medewerkers per jaar, die een duale vorm van de opleiding volgen**, alleen voor de geraadpleegde respondenten. De totale vraag zal dus groter zijn. Concluderend kan gesteld worden dat aangetoond is dat er een behoefte in de arbeidsmarkt bestaat aan alle drie de onderwijsvormen.

7.3 Arbeidsmarktbronnen

Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt

In de meest recente arbeidsmarktprognoses van Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA/AIS) wordt een beeld geschetst van de huidige en op middellange termijn te verwachten arbeidsmarktontwikkelingen. Hieronder worden de gegevens gepresenteerd van de voor de Ad-opleiding Forensische Zorg relevante opleidingstypen (bron: ROA/AIS, maart 2024).

Wij tonen de gegevens van een bacheloropleiding, daar gegevens over Ad-opleidingen altijd een afgeleide zijn van de arbeidsmarktgegevens van bacheloropleidingen. De arbeidsmarktkeerpunten van de bacheloropleiding sociaal pedagogisch werk zijn het meest van toepassing bij deze aanvraag, ook vanwege het feit dat de bacheloropleiding Inrichtingswerk (het werken met justitiabelen) onder deze categorie valt. Doelgroepen van de forensische zorg vormen cliënten die vanwege – een mogelijke combinatie van – psychische problemen, verslavingen en een licht verstandelijke beperking (LVB) delicten hebben gepleegd en grensoverschrijdend gedrag vertonen. Wij leiden met deze Ad Forensische Zorg op tot forensisch zorgprofessionals die de forensisch cliënt begeleiden bij gedragsverandering gericht op re-integratie en participatie, om (weer) veilig te kunnen functioneren in de maatschappij. De forensisch zorgprofessional werkt hierbij aan de balans tussen het waarborgen van veiligheid, het respecteren van de autonomie van de cliënt en het bieden van passende zorg.

⁵ Er is geen overlap tussen de geïnterviewde en geënquêteerde organisaties. We hebben ons in dit doelmatigheidsonderzoek gericht op de Saxion regio, waar in totaal 19 organisaties werkzaam zijn in het domein van forensische zorg.

⁶ Zie pagina 37 van het Doelmatigheidsonderzoek (bijlage 2).

Ook het aanleren van de vereiste forensische scherpthe⁷ is een nadrukkelijk onderscheid met andere opleidingstypes in het zorgdomein.

Opleidingstype	Verwachte uitbreidingsvraag tot 2028	Verwachte vervangingsvraag tot 2028	Verwachte baanopeningen tot 2028	Verwachte instroom schoolverlaters tot 2028	ITKP in 2028 toekomstige knelpunten
Bachelor sociaal pedagogisch werk	-2.100 (-0,6% per jaar)	10.000 (2,6% per jaar)	10.000 (2,6% per jaar)	2.400 (0,6% per jaar)	Groot (0,93)

Bovenstaande ROA-cijfers laten zien, dat er grote arbeidsmarktknelpunten verwacht worden bij de bacheloropleiding die relevant is voor de Ad-opleiding Forensische Zorg. Dit duidt op goede arbeidsmarktperspectieven voor deze Ad-opleiding.

De regionale arbeidsmarkt

Het opleidingstype 'bachelor sociaal pedagogisch' werk valt onder de opleidingssector gezondheidszorg en welzijn. Voor deze opleidingssector schetst ROA in de arbeidsmarktregio's Twente en Stedendriehoek en Noordwest Veluwe een matig arbeidsmarktperspectief tot 2028 (ITA 1,1).

Regionaam	aggregatieniveau	detailniveau	onderwerp	indicator	typering
Twente	Opleidingssubsector	Bachelor – gezondheidszorg en welzijn	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2028	1,1	matig
Stedendriehoek en Noordwest Veluwe	Opleidingssubsector	Bachelor – gezondheidszorg en welzijn	ITA toekomstige arbeidsmarktsituatie in 2028	1,1	matig

Conclusie

De ROA-prognoses naar opleidingstype en opleidingssector geven landelijk een positieve indicatie.

Regionaal geven de ROA-prognoses een matige arbeidsmarktbehoefte aan afgestudeerden van de Ad-opleiding Forensische Zorg. Deze indicator is echter minder relevant omdat deze opleidingssubsector een breed scala aan opleidingen kent.

Echter, tezamen met de uitkomsten van ons eigen onderzoek laten deze data zien dat er in onze regio een voldoende grote arbeidsmarktvrage is naar afgestudeerde Ad-studenten Forensische Zorg.

Overige bronnen

Ook andere bronnen laten de krapte op de arbeidsmarkt in het forensisch domein zien. Hieronder volgt een aantal citaten uit verschillende bronnen.

Forensische zorgen

"De krapte op de arbeidsmarkt is al langer voelbaar; HR-professionals geven aan dat de respons op vacatures sterk is afgenomen in de afgelopen 1 tot 2 jaar. Daarbij is er een beperkte variatie tussen de kandidaten voor vacatures; sollicitanten zijn vaak pas afgestudeerd. In de forensische zorg is een zekere stevigheid en overzicht noodzakelijk in het contact met patiënten. Dat evenwicht komt hierdoor onder druk te staan. Dit probleem heeft meerdere oorzaken. Ten eerste is er te weinig (ervaren) personeel op de arbeidsmarkt, onder andere omdat er weinig wordt opgeleid voor forensisch werken. Ten tweede zijn de uitstroom en het ziekteverzuim hoger dan gewenst, mede als gevolg van hoge werkdruk. Ten derde heeft het imago van de sector, die bekend staat als een zware sector om in te werken, een negatief effect op de wervingskracht van forensische aanbieders. Ten slotte zijn de arbeidsvoorwaarden, zo geven HR-afdelingen aan, niet beter dan in lichtere vormen van zorg. In sommige regio's loont het financieel om de overstap te maken naar ambulante werk. Specifiek voor de forensische zorg

⁷ Forensische scherpthe is bewustzijn van de patiënt, van zijn of haar stoornis en de forensische setting. Het is het kunnen herkennen van zelfs subtiele signalen van mogelijke escalatie, het eigen onderbuikgevoel, de capaciteit om hierover met collega's te communiceren, de bereidheid om te handelen wanneer nodig, en de realisatie dat dit in zichzelf ook een effect op de patiënt kan hebben (Clercx et al., 2020).'

geldt dat er geen brede structuur van basisopleidingen is die toeleidt naar de forensische zorg. Daardoor heeft de sector een achterstand ten opzichte van andere sectoren. Ook de berichtgeving in de media over incidenten heeft een impact op de aantrekkelijkheid van de sector om in te werken.”⁸

Gezamenlijke arbeidsmarktaanpak en forensisch vakmanschap

Er zijn verschillende initiatieven binnen het forensisch domein om te komen tot een gezamenlijke arbeidsmarktaanpak:

“Aanbieders van forensische zorg kampen met tekorten aan goed geschoold specialistisch personeel. Op de arbeidsmarkt is dit personeel moeilijk te vinden. Hoewel de personele tekorten variëren per zorgaanbieder en per beroepsgroep, constateren rapporten van adviesbureau Andersson Elffers Felix, de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) en de Inspectie Justitie en Veiligheid dat de tekorten reeds nu al leiden tot risico’s op het gebied van veiligheid en kwaliteit van zorg. Met een brede arbeidsmarktaanpak en een verbetering van het imago van de sector willen partijen de potentiële arbeidsmarkt vergroten, en (zij-)instroom van nieuwe medewerkers bevorderen.”⁹

“De komende periode wordt de gezamenlijke arbeidsmarktaanpak gecontinueerd. Dit draagt bij aan een sterk personeelsbestand zodat tijd en ruimte bestaat voor het werken aan kwaliteit. Daarnaast draagt het bij aan het versterken van het imago van de sector en het vergroten van de kennis over de sector.”¹⁰

“Middels de gezamenlijke arbeidsmarktaanpak profileert de forensische sector zich eenduidig en actief op de arbeidsmarkt. Doel hiervan is zoveel mogelijk gekwalificeerd personeel aan te trekken en te behouden voor de forensische sector.”¹¹

Op 31 augustus 2020 is de arbeidsmarktaanpak door de Minister voor Rechtsbescherming gelanceerd. Doel is om met een brede arbeidsmarktaanpak en een verbetering van het imago van de sector de potentiële arbeidsmarkt te vergroten en (zij-)instroom van nieuwe medewerkers te bevorderen.

De campagne heeft drie hoofdthema’s:

1. Werving van nieuwe medewerkers
2. Behoud van medewerkers en het vergroten van trots (ambassadeurschap)
3. Ontwikkeling van medewerkers¹²

Kennisbundel forensische zorg

Het Forensisch Netwerk, een samenwerking van de Nederlandse ggz, Valente, VGN, TBS Nederland en Verslavingskunde Nederland, heeft ter voorbereiding op het debat met minister Weerwind over het gevangeniswezen en TBS in januari 2024 aan Tweede Kamerleden een informatiebundel gestuurd. In deze bundel wordt het volgende arbeidsmarktknelpunt geschetst:

“Er is een (dreigend) tekort aan medewerkers in de forensische zorg. Dit probleem beperkt zich niet alleen tot de forensische zorg. Het is lastig om personeel aan te trekken en te behouden. De verwachting is dat het personeelstekort in de gehele zorgsector verder zal toenemen, wat zorgt voor toenemende druk op het werkende personeel.”¹³

Toekomstverkenning sector forensische zorg

“Tegelijkertijd zorgt de krapte op de arbeidsmarkt ervoor dat zorginstellingen moeite hebben om gekwalificeerd personeel te vinden en vast te houden. Daardoor komen ze in het primaire proces steeds meer kennis en continuïteit tekort en wordt het systeem kwetsbaarder. De bemensing, kwaliteitshandhaving en continuïteit van behandeling komen ook in de forensische zorg door de personeelstekorten in het gedrang.”¹⁴

⁸ ██████████, Forensische Zorgen (Utrecht 2018) p.9 (bijlage 3). Het rapport is al wat verouderd; de inhoud ervan sluit nog steeds aan bij de huidige situatie anno 2024.

⁹ Meerjarenovereenkomst Forensische Zorg 2018 -2021, p. 8 (bijlage 4)

¹⁰ Kamerbrief Bestuurlijke Agenda Forensische Zorg, 2 november 2020, p. 3 (bijlage 5)

¹¹ Kwaliteitskader Forensische Zorg 2022- 2028, p. 24 (bijlage 6)

¹² <https://www.taskforceforensischezorg.nl/arbeidsmarktaanpak/>

¹³ Informatiebundel Forensische zorg, januari 2024, Pagina 4 (bijlage 7)

¹⁴ Toekomstverkenning sector Forensische Zorg, Pagina 17 (bijlage 8)

“Een van de belangrijkste beperkende factoren voor de forensische zorgsector om aan de zorgvraag te voldoen is momenteel de krappe arbeidsmarkt. Prognoses van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport laten echter zien dat de arbeidsmarkttekorten in de zorg binnen de tijdshorizon van deze verkenning waarschijnlijk alleen maar verder zullen toenemen. In de brede zorg- en welzijnssector is het arbeidsmarkttekort volgens de prognose in 2032 opgelopen tot 169.500 medewerkers, ten opzichte van een tekort van 41.100 medewerkers in 2021 (+312%).”¹⁵

Advies ‘Ontwikkelingen en Knelpunten bij Forensisch Psychiatrische Klinieken en Afdelingen’

“Personeelsschaarste wordt benoemd als een fors knelpunt binnen de klinische OFZ (Overige Forensische Zorg) dat bijdraagt aan de hoge werkdruk. Er is een groot tekort aan psychiaters, psychologen en verpleegkundig specialisten. Dit heeft te maken met een combinatie van schaarste op de arbeidsmarkt (die ggz-breed speelt) en een slecht imago van de forensische sector. Specifiek binnen de klinische OFZ speelt ook dat medewerkers er op een gegeven moment voor kiezen onregelmatige werktijden in te ruilen voor meer regelmaat, iets wat bijvoorbeeld de ambulante (forensische) zorg of de reclassering wel kan bieden”¹⁶.

7.4 Maatschappelijk behoefte

Saxion wenst ook te beargumenteren dat de Ad-opleiding Forensische Zorg aansluit bij maatschappelijke ontwikkelingen, waardoor er ook voldaan kan worden in een maatschappelijke behoefte. De forensische zorg staat mede onder druk doordat de branche te maken heeft met een fors verloop en dat het lastig is om nieuwe werknemers aan te nemen [REDACTED] (Divisiedirecteur Forensische Zorg en Justitiële Jeugdinstellingen bij Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en [REDACTED], algemeen directeur FPC De Rooyse Wissel en voorzitter van TBS Nederland geven in een recent interview¹⁷ aan uit te kijken naar nieuwe opleidingen voor hun vakgebied:

“Om dat verloop tegen te gaan, helpt het om te investeren in mensen. [REDACTED]: ‘Ik ben heel blij met de ingezette ontwikkeling om te komen tot een Associate Degree Forensische Therapie en een master Forensische Psychiatrie aan de Hogeschool Rotterdam. Dat is een opleiding die speciaal is ontwikkeld voor mensen die al bij ons in dienst zijn. Daarmee kun je ze iets bieden, kunnen mensen doorgroeien. Zo hoop je ze te behouden voor de forensische zorg.’”

Naast Saxion wenst dus ook Hogeschool Rotterdam voor haar regio een Ad-opleiding Forensische Zorg te ontwikkelen, aansluitend bij een grote wens van de branche. Daarmee kunnen we concluderen dat onderhavige aanvraag ook tegemoetkomt aan een maatschappelijk behoefte.

8. Analyse bestaand aanbod en inschatting verwante instroom

In Nederland bestaan geen Ad-opleidingen Forensische Zorg. De enige aanverwante opleiding is de Ad-opleiding Health and Social Work van Avans Academie Associate degrees (AAAd) te Den Bosch. Deze Ad-opleiding kent een uitstroomrichting Zorg & Veiligheid en leidt studenten op om te werken met mensen waarbij sprake is van risico op gevaarlijk gedrag. De uitstroom Zorg & Veiligheid richt zich vooral op het brede domein van zorg en veiligheid, is sterk gericht op wijkwerk en richt zich niet specifiek op de forensische zorg.

Het opleiden van een Ad'er in het domein van de forensische zorg conform het vereiste beroepsprofiel is onmogelijk als slechts een zeer beperkt deel van de opleiding (namelijk alleen een uitstroomdeel) zich op dit vakgebied richt.

De enige aanverwante opleiding is dus de Ad-opleiding Health & Social Work. In onderstaande tabel presenteren wij de instroomcijfers van deze aanverwante opleiding.

¹⁵ Toekomstverkenning sector Forensische Zorg, Pagina 50 (bijlage 8)

¹⁶ Advies ‘Ontwikkelingen en Knelpunten bij Forensisch Psychiatrische Klinieken en Afdelingen’, 29 maart 2018. Pagina 22 (bijlage 9)

¹⁷ <https://magazines.dji.nl/djizien/2023/11/forensische-zorg-nederland>

Gemeente	Hogeschool	Opleiding	Instroom				
			2019	2020	2021	2022	2023
's-Hertogenbosch	Avans Hogeschool	Ad Health & Social Work voltijd	25	60	65	78	94
Roosendaal	HZ University of Applied Sciences	Ad Health & Social Work voltijd	36	57	49	53	48
Amersfoort	Hogeschool Utrecht	Ad Health & Social Work voltijd	0	0	19	22	22
Amersfoort	Hogeschool Utrecht	Ad Health & Social Work deeltijd	0	0	0	18	17
Vlissingen	HZ University of Applied Sciences	Ad Health & Social Work deeltijd	0	0	15	21	17
Roosendaal	HZ University of Applied Sciences	Ad Health & Social Work duaal	0	0	0	0	<5
Vlissingen	HZ University of Applied Sciences	Ad Health & Social Work duaal	0	0	<5	<5	0

De voltijd- en deeltijdopleidingen van deze Ad-opleiding Health & Social Work hebben een goede instroom, terwijl de duale vorm een minder goede instroom kent.

De in de tabel opgenomen opleidingen leiden echter op voor een veel breder vakgebied dan forensische zorg.

Specifieke onderwerpen onderscheiden de Ad-opleiding Forensische Zorg van bestaande opleidingen:

- zorg bieden in een strafrechtelijk kader;
- zorg bieden aan cliënten met een opgelegde maatregel;
- behandeling en begeleiding in een beveiligde setting;
- forensische scherppte;
- risicobeheersing en herstelgericht werken;
- het legitimeren van handelen naar de maatschappij.

De bredere Ad-opleidingen voorzien hier onvoldoende in en geven de professional niet die kennis en vaardigheden mee waar in de forensische zorg zo'n behoefte aan is. Het is dan ook niet haalbaar om een dergelijke professional op te leiden in alleen een uitstroomrichting van een Ad Health & Social Work of binnen een andere bestaande Ad-opleidingen. Dat is ook de reden dat het werkveld om een specifieke Ad Forensische Zorg vraagt.

Inmiddels heeft Avans per 28 maart 2024 een aanvraag Toets Macrodoelmatigheid voor een nieuwe Ad-opleiding Zorg en Veiligheid ingediend bij de CDHO. Naast het feit dat deze opleiding een andere naam kent, is ook de inhoud verschillend van de inhoud van de Ad Forensische Zorg. De Ad Zorg en Veiligheid is meer maatschappelijk en preventief ingestoken en richt zich op het voorkomen van overlast, risicovol gedrag en delicten. De Ad heeft een duidelijk preventief karakter, anders dan de Ad Forensische Zorg. Bij de Ad Forensische Zorg ligt de focus op de behandeling en begeleiding ná het gepleegde delict, waarin de preventie gericht is op het voorkomen van recidive, om mensen waar mogelijk veilig te laten re-integreren in de maatschappij. Deze opleiding sluit beter aan bij de behoefte van het forensische veld.

Een beschrijving van de Ad Zorg en Veiligheid waaruit het preventieve karakter blijkt:

“passende zorg en ondersteuning (...) bieden aan mensen met (psychische) problemen die voor zichzelf en/of hun omgeving een gevaar vormen of overlastgevend gedrag veroorzaken.” “Je onderneemt actie om de veiligheid te borgen en tegelijkertijd hulp te bieden. Je kunt signaleren, preventief handelen en ingrijpen waar nodig”¹⁸

Het werken in de forensische zorg vraagt meer specialistisch werken, in de behandeling en begeleiding (anders dan bewaking) in een beveiligde setting, binnen justitiële kaders, waarbij sprake is van een opgelegde maatregel; dit vormt niet het zwaartepunt in de Ad-opleiding van Avans. Ook de eerder beschreven forensische scherppte die het werkveld eist van afgestudeerden, komt niet terug in deze of andere bestaande opleidingen. De Ad-opleiding Forensische Zorg voorziet hier wel in.

¹⁸ <https://www.avansacademie.nl/opleidingen/zorg-veiligheid-duaal>

Concluderend kan gezegd worden dat de Ad Forensische Zorg aanvullend op het huidige aanbod is vanwege het feit dat de inhoud substantieel afwijkt van de in dit hoofdstuk beschreven verwante en niet-verwante opleidingen en daarmee ook opleidt voor andere beroepen en beroepscontexten.

9. Noodzaak tot start nieuwe opleiding

Professionals in de forensische zorg werken in toenemende mate in een steeds uitdagender spanningsveld. De complexiteit van de problematiek van de doelgroep neemt toe, onder druk van toenemende personeelstekorten en een afnemend maatschappelijk draagvlak. In het licht van deze ontwikkelingen komen de doelstellingen van de forensische zorg - het borgen van de veiligheid van de samenleving en het binnen deze kaders zorg verlenen - steeds meer onder druk te staan. Al jaren is er dringende behoefte aan specialistisch opgeleid personeel in de forensische zorg.

Vanwege deze ontwikkelingen is het werkveld naar Saxion toegestapt met de vraag voor de ontwikkeling van een specialistische opleiding op hbo-niveau op het gebied van forensische zorg. Saxion heeft vervolgens meerdere werkveldbijeenkomsten georganiseerd, waar ook het ROC en Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) bij betrokken zijn geweest. Gezamenlijk zijn meerdere opties verkend, waaronder een profiel binnen een bestaande Ad, maar dit is als onvoldoende beoordeeld. De arbeidsmarktbehoefte is hier zo groot dat dit vraagt om een specifieke Ad. In het bestaande curriculum van de generiek opgezette studies Social Work is hier te weinig ruimte voor. Specifiek noodzakelijke onderwerpen als zorg bieden in een strafrechtelijk kader, forensische scherppte, risicobeheersing versus herstelgericht werken en het legitimeren van handelen naar de maatschappij zijn onderscheidende onderdelen van een Ad-opleiding Forensische Zorg.

Een specialistische opleiding voor de forensische zorg zou tegemoetkomen aan de opleidingsbehoeften van de werkpraktijk. Het EFP (Expertisecentrum Forensische Psychiatrie) is daarom gestart met het project Forensische Curriculum welke input vormt voor onderhavige Ad-opleiding. Deze ontwikkelingen vragen niet alleen om een open bijscholingsaanbod (bijvoorbeeld via een aantal cursussen) van de huidige werknemers in de forensische zorg. De complexiteit van werken is zodanig, dat het werkveld vraagt om een opleiding op het niveau tussen mbo-4 en hbo-bachelor. Vanwege het specifieke werken in de forensische zorg is een Ad-opleiding in de forensische zorg noodzakelijk omdat het niet mogelijk is om het curriculum binnen een bestaande opleiding onder te brengen. Zoals in het vorige hoofdstuk ook al gememoreerd: Avans hogeschool heeft een aanvraag toets marcodoelmatigheid ingediend voor een nieuwe Ad-opleiding Zorg en Veiligheid. Deze Ad heeft een bredere aanpak: "passende zorg en ondersteuning kunnen bieden aan mensen met (psychische) problemen die voor zichzelf en/of hun omgeving een gevaar vormen of overlastgevend gedrag veroorzaken." Het werken in de forensische zorg vraagt meer specialistisch werken en een bredere blik en dat is geen onderdeel van de Ad-opleiding van Avans. Ook de eerder beschreven forensische scherppte dat het werkveld eist van afgestudeerden, komt niet terug in bestaande opleidingen; wel in onderhavige Ad-opleiding Forensische Zorg. De gewenste vernieuwing in het onderwijsaanbod kan dus niet binnen het bestaande aanbod van een andere instelling worden vormgegeven.

De Ad-opleiding Forensische Zorg kan minder eenvoudig worden aangeboden door andere instellingen in de regio van Saxion vanwege onder andere de sterke relatie die Saxion heeft met het Centrum voor Veiligheid en Digitalisering (CVD). Saxion werkt binnen het CVD in Apeldoorn nauw samen met andere partijen (MBO Aventus, Universiteit Twente, Politieacademie en het Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV)) op het thema Veiligheid & Digitalisering. Ook kent de hogeschool een lectoraat Maatschappelijke Veiligheid waar onder andere volop praktijkonderzoek wordt gedaan naar (cyber)weerbaarheid van kwetsbare doelgroepen. Hier wordt ook nauw samengewerkt met het lectoraat Social Work. Dit alles samen maakt dat Saxion ook haar Ad-aanbod op dit vlak verder wil vormgeven. Dit thema vraagt namelijk om professionals met nieuwe kennis en vaardigheden die met forensische scherppte kunnen opereren, waarbij we ook aandacht besteden aan de kansen en bedreigingen die de verdergaande digitalisering voor deze kwetsbare doelgroepen (en daarmee ook voor de professionals die met deze doelgroep werken) met zich meebrengt. Een Ad-opleiding Forensische Zorg draagt hier een belangrijke bijdrage aan.

Tevens benadrukken we dat deze Ad-opleiding ook passend is bij het lectoraat 'Modelleren van Maatschappelijke Impact' onder leiding van [REDACTED]. Dit lectoraat, eerder bekend als 'Waarde van reclassering', is een samenwerking met de drie reclasseringsorganisaties in Nederland (Reclassering Nederland, Stichting Verslavingsreclassering GGZ en Stichting Leger des Heils Jeugdbescherming & Reclassering). Sinds 2017 werkt

het lectoraat aan het krijgen van inzicht in de maatschappelijke baten van reclasseren en hoe deze te vergroten zijn. Vrij recent is de focus verbreed naar maatschappelijk impact. De door het lectoraat opgedane kennis en inzichten vloeit weer terug naar het curriculum van deze Ad.

Hiermee kunnen we concluderen dat er een noodzaak is tot het starten van deze nieuwe opleiding. Omdat er geen sterk verwant aanbod is in de regio, heeft het toelaten van deze opleiding in het onderwijsbestel geen nadelige gevolgen voor de instroom in bestaande Ad-opleidingen. Tevens kunnen we concluderen dat in deze regio alleen Saxion in staat is deze Ad-opleiding aan te bieden.

10. Aansluiting instellingsprofiel

Saxion is een kennisinstelling met de focus op het oosten en midden van Nederland. Met uitstekend onderwijs en toegepast onderzoek staat Saxion ten dienste van de samenleving en streven we naar het leveren van maximale waarde voor studenten en ons werkveld. We leiden op voor de banen van nu en de toekomst.

Op onze locaties in Enschede, Deventer en Apeldoorn bieden we een breed palet aan onderwijs en succesvol en praktijkgericht onderzoek. Saxion is sterk geworteld en verbonden met de regio en een belangrijke aanjager van economische ontwikkeling. Samen bouwen we aan de toekomst van de regio, een regio die te maken heeft met krimp en vergrijzing.

Saxion heeft de ambitie het onderwijsaanbod in Apeldoorn te vergroten, om zo in te spelen op de behoeften van studenten en het werkveld van de stad en de regio Stedendriehoek. De stad Apeldoorn heeft een ruim aanbod van funderend en beroepsonderwijs, maar het hoger onderwijs is ondervertegenwoordigd. Een breder aanbod geeft een stimulans aan de lokale economie en werkgelegenheid, ontwikkeling van talent en behoud van hoogopgeleide jongeren in Apeldoorn. Saxion en de gemeente Apeldoorn werken samen aan deze doelen. Naast brede opleidingen focust Saxion zich in Apeldoorn op veiligheid en digitalisering. De Ad-opleiding Forensische Zorg, met een focus op veiligheid, sluit aan op deze profilering.

11. Afstemming en samenwerking

Saxion heeft afstemming gehad met meerdere hogescholen en zoekt ook naar samenwerking met hen. Hieronder schetsen wij een overzicht.

Hogeschool Arnhem en Nijmegen, Arnhem

■■■■■■■■■■ (Projectleider Academie Mens en Maatschappij, ■■■■■■■■■■ en ■■■■■■■■■■) ■■■■■■■■■■ (Directeur Academie Mens en Maatschappij, ■■■■■■■■■■) hebben beiden aangegeven de ambities van Saxion te ondersteunen en hebben geen problemen met deze nieuwe opleiding bij Saxion.

Christelijke Hogeschool Windesheim, Zwolle

■■■■■■■■■■ (Directeur domein Gezondheid en Welzijn, ■■■■■■■■■■) heeft ook aangegeven geen problemen te hebben met deze nieuwe opleiding bij Saxion. Ze ziet de potentie ook en heeft nog potentiële organisaties met ons gedeeld. Ze ondersteunt de ontwikkeling van deze opleiding.

Hogeschool Viaa, Zwolle

Met ■■■■■■■■■■ (Directeur Academie Social Work en Theologie, ■■■■■■■■■■) heeft in een gesprek aangegeven geen problemen te hebben met deze nieuwe opleiding bij Saxion. Hij ziet de potentie ook en heeft nog potentiële organisaties met ons gedeeld. Hij ondersteunt de ontwikkeling van deze opleiding.

Avans Hogeschool, Den Bosch

Met ■■■■■■■■■■ (Hogeschool docent, ■■■■■■■■■■ en ■■■■■■■■■■) (Sectormanager zorg, welzijn en educatie, ■■■■■■■■■■) van Avans Hogeschool in Den Bosch is op 14 september 2023 een mogelijke samenwerking verkend voor de Ad Forensische Zorg. In het gesprek is door Avans aangegeven zij al een voltijd Ad-opleiding Zorg en Veiligheid aanbiedt (en niet zoals bleek, een uitstroomrichting Zorg en Veiligheid binnen de Ad opleiding Health & Social Work). Avans Hogeschool heeft interesse in een deeltijd Ad-opleiding Forensische Zorg, vanwege de specifieke vraag van hun werkveldpartner de Penitentiaire Inrichting Vught voor een dergelijke, specifieke Ad-opleiding. Mocht Avans in de toekomst ook een Ad Forensische Zorg willen aanbieden, zoals is

toegezegd tijdens dit gesprek, dan leggen zij contact met Saxion om hierin samen te werken. Avans heeft geen bezwaar tegen het aanbieden van deze nieuwe opleiding door Saxion.

Hogeschool Rotterdam

Met [REDACTED] (Lector Vakmanschap Forensische Zorg, [REDACTED]) wordt samen opgetrokken bij de ontwikkeling van de Ad opleiding Forensische Zorg. De heer Van der Horst is een boegbeeld van de Forensische Zorg in Nederland. Hogeschool Rotterdam start nu met de ontwikkeling van een masteropleiding Forensische Zorg Specialist. Vanwege de specialistische kennis van het lectoraat Vakmanschap Forensische Zorg van Hogeschool Rotterdam is dit lectoraat nauw betrokken bij de ontwikkeling van deze Ad. [REDACTED] heeft aangegeven samen te willen werken met Saxion bij de ontwikkeling van de opleiding. Hij is zeer enthousiast over dit proces en heeft aangegeven geen bezwaar te hebben tegen het aanbieden van deze nieuwe opleiding door Saxion.

Samenwerking algemeen

Er is nadrukkelijke ondersteuning voor de aanvraag van deze Ad-opleiding Forensische Zorg van hogescholen die aangesloten zijn bij het Landelijk opleidingsoverleg Ad's Zorg, Welzijn en Educatie (LAdO ZWE), werkgroep Ad Sociaal. Zij zien potentie in een landelijk profiel Ad Forensische Zorg, en willen hierin samenwerken. Het idee is om een werkgroep te starten vanuit het LAdO, waar Saxion dan ook graag in participeert.

Bijlagen

Nummer	Bijlage
1	Forensische Zorg profiel-leerdoelen Saxion-EFP_januari-2024
2	Doelmatigheidsonderzoek voor een nieuwe Ad-opleiding Forensische Zorg (voltijd, deeltijd en duaal), Saxion. Tien organisatieadvies, 19 maart 2024
3	[REDACTED] Forensische Zorgen (Utrecht 2018)
4	Meerjarenovereenkomst Forensische Zorg 2018 -2021
5	Kamerbrief Bestuurlijke Agenda Forensische Zorg, 2 november 2020
6	Kwaliteitskader Forensische Zorg 2022- 2028
7	Kennisbundel Forensische zorg, januari 2024
8	Toekomstverkenning sector Forensische Zorg, 31 januari 2024
9	Advies 'Ontwikkelingen en Knelpunten bij Forensisch Psychiatrische Klinieken en Afdelingen', 29 maart 2018